

Logopediepraktijk het Praathuis, Laanzicht 3, 8271JZ IJsselmuiden

Informatie door Roelien van Halsema

Het belang van taalontwikkeling

In het nieuws

Er wordt veel gesproken over taalontwikkeling, taalontwikkeling is in het nieuws. Ook bij het ministerie van onderwijs leeft de ambitie om kinderen met een taalachterstand ondersteuning te geven. Op verschillende symposia wordt benadrukt hoe belangrijk de peuterspeelzalen het vinden om tijdig ontwikkelingsachterstanden signaleren. Er is blijkbaar een duidelijk belang. Bovendien wordt er steeds meer bekend over kinderen die tweetalig opgroeien.

Waarom is kindertaalontwikkeling zo belangrijk? Taalontwikkeling staat aan het begin van alle verstandelijke ontwikkeling. Luisteren in de klas naar de leerkracht, rekenen, lezen, vakken zoals aardrijkskunde en geschiedenis; het is allemaal in eerste instantie een talige bezigheid. Spreekbeurten, gesprekken voeren, informatie geven en krijgen, contacten leggen: allemaal op grond van taal. Wanneer een kind zich niet goed ontwikkelt merk je dit vaak als eerste aan de taal.

Maatschappelijk belang

Wanneer wij het erover eens zijn dat alle kinderen zich goed moeten kunnen ontwikkelen, dat kinderen die zich goed ontwikkelen goed zijn voor onze maatschappij in vele opzichten (financieel, sociaal, economisch) laten wij dan aandacht schenken aan de taalontwikkeling! Met taal bouw je niet alleen aan informatie, maar ook aan gevoel, emotie, cultuur, saamhorigheid en zelfvertrouwen.

Iets over kindertaalontwikkeling:

In ongeveer 5 jaar ontwikkelt een kind het praten stap voor stap. Een grootse prestatie voor de belangrijkste ontwikkeling in een mens. Een kind heeft een beperkte periode om de taalontwikkeling te volbrengen. Het eerste jaar raakt het kind gericht op taal en oefent zijn articulatie-organen door geluiden te maken en te brabbelen. Rond het eerste jaar komen de eerste woordjes. Het kind begrijpt dan al heel wat taal. Rond het tweede jaar maakt het kind al kleine zinnestelsels: tweewoordzinnen. "papa auto", "opa die", het kind bedoelt er een hele boodschap mee. Daarna gaat het snel en als het kind 4 jaar is maakt het al begrijpelijke, duidelijk verstaanbare eenvoudige zinnen. De eerste 5 jaar zijn de vormende jaren in de taalontwikkeling, daarna is er nog wel groei maar staat het systeem overeind. Dat systeem kan in de hersenen niet meer veranderd worden, de rijping is met 7 jaar echt zo'n beetje voorbij. Na het 7e levensjaar volgt er wel uitbreiding, bijvoorbeeld van de woordenschat. Elk jaar in de taalontwikkeling is dus van belang!

Voorwaarden voor taalontwikkeling:

Voor taalontwikkeling zijn bepaalde voorwaarden nodig. Bijvoorbeeld bij het kind zelf:

Een goed gehoor
Verstandelijke vermogens
Fysieke mogelijkheden (kaak, lippen, gehemelte)
Samenwerkende zintuigen
Maar ook:
beurtgedrag,
luistervaardigheid,
oogcontact,
mondmotoriek,

communicatiedrang.

Omgeving

Taalontwikkeling lijkt vanzelf te gaan net zoals dat een kind als vanzelf gaat kruipen en lopen. Nu is voor het ontwikkelen van taal iets meer nodig. Leren praten gaat helemaal niet vanzelf! Natuurlijk moeten aan de voorwaarden worden voldaan. Deze springen niet altijd in het oog wanneer daar iets aan schort. Kindertaalontwikkeling gedijt bij een omgeving die met het kind speelt, met het kind praat, naar het kind luistert, vragen beantwoordt. Een omgeving die vertaalt wat het kind bedoelt, het kind voorleest, spelletjes doet. Kortom, een omgeving die plezier beleeft in het communiceren met het kind. Dit begint al in de wieg.

Tweetaligheid

Een kind dat opgroeit met ouders die een andere taal spreken dan Nederlands groeit op met twee talen. Voor dit kind kost het opbouwen van een goed taalsysteem meer tijd en energie. Deskundigen zijn al lang niet meer van mening dat de ouders maar Nederlands moeten spreken tegen het kind om het kind geen achterstand te laten oplopen. De ouders kunnen hiermee namelijk nooit op een rijke, veelzijdige, gevoelsmatig en wat betreft structuren en grammatica correcte manier met het kind gaan communiceren. Beide talen zijn voor het kind belangrijk en er moet gezocht worden naar de optimale manier om beide talen aan te leren.

Veel voorkomende problemen en hun gevolgen:

- Kinderen kunnen veelvuldige oorontstekingen doormaken en periodes slecht horen, waardoor ze geen stabiele informatie binnen krijgen via het gehoor. Zij kunnen onduidelijk gaan spreken, klanken verwisselen, hun grammatica slecht ontwikkelen. Ze gaan gesprekservaring missen doordat de buurvrouw of iemand die ze tegen komen in de winkel ze slecht verstaat. Daardoor missen deze kinderen belangrijke oefening en opbouw van hun taalontwikkeling én denkontwikkeling.
- Kinderen kunnen op zichzelf staande problemen hebben met de klankontwikkeling, waardoor zij klanken in de hersenen anders opvangen en opslaan dan hoe het zou moeten. Dit geeft uitspraakfouten met allerlei gevolgen: gevolgen in de psychologische ontwikkeling, gevolgen voor het leren lezen.
- Kinderen kunnen stotteren doordat de timing van spraakklanken moeilijk verloopt. Dit kan problemen geven: psychische gevolgen, spreekangst, sociale gevolgen.
- Kinderen kunnen vanwege allergieën of verkoudheden open-mondgewoonten ontwikkelen. Het ademen door de mond geeft meer kans op verkoudheden, invloed op de houding, invloed op de uitgroei van de kaak, het gebit en de schedel, invloed op het spreken. Ook speenzuigen na het eerste jaar of duimzuigen kunnen grote gevolgen hebben voor de mondgewoonten en de uitgroei van kaak en gebit.
- Kinderen kunnen op zich staande taalontwikkelingsstoornissen doormaken. Dit geeft veel negatieve invloed op de ontwikkeling van hun persoonlijkheid, het contact met anderen, het leren lezen en de verdere leerontwikkeling, het schoolverloop. Ook kunnen kinderen taalontwikkelingsstoornissen hebben die samengaan met (lichte) neurologische problemen (Bijv: ADHD, ASS, problemen in het verwerken van zintuiglijke waarneming, problemen in het aansturen van motoriek) of taalontwikkelingsstoornissen die ontstaan door andere problemen: doofheid, slechthorendheid, ontwikkelingsachterstand.

Hoe vaak komen spraak/taalontwikkelingsproblemen voor?

10 procent van de kinderen heeft een taalontwikkelingsstoornis! Waarvan weer 10% een opzichzelfstaande taalontwikkelingsstoornis, dus zonder aanwijsbare oorzaken. Een taalontwikkelingsstoornis kan bestaan náást andere problemen in de ontwikkeling, maar kan ook voortkomen uit andere problemen. Veel ontwikkelingsproblemen bij een kind uiten zich onder andere in de taalontwikkeling.

Wat kunnen we doen?

Wanneer er bepaalde problemen ontstaan in de taal/spraakontwikkeling van het kind is het van groot belang dat er goed wordt gesignaleerd op het Centrum voor Jeugd en Gezin en/of op de peuterspeelzalen. De omgeving van het kind moet leren hoe het met deze problemen moet omspringen en hoe het kan bijsturen. Te vaak wordt er afgewacht of worden er onkundige adviezen opgevolgd die een averechts effect hebben. Omdat erfelijkheid een rol kan spelen komt het geregeld voor dat een kind met taal/spraakontwikkelingsproblemen in een omgeving wordt grootgebracht waarbij de ouders dezelfde moeilijkheden doormaakten. Juist deze ouders weten hoeveel problemen het op kan evenen en kunnen hulp gebruiken om het kind optimaal te helpen.

Signaleren van problemen en ingrijpen

Natuurlijk bezoeken de meeste kinderen het Centrum voor Jeugd en Gezin waar hun totale ontwikkeling en groei in de gaten wordt gehouden. In IJsselmuiden bestaat er een vanzelfsprekend contact tussen de medewerkers van het CJG en de logopediepraktijk. Wanneer bij het CJG vragen ontstaan over de spraak/taalontwikkeling, wordt meestal doorverwezen naar onze praktijk voor een screening van het kind. Dit is fijn want voor ouders is de drempel laag en zo is het traject zo kort mogelijk. Er kan aan de hand van de screening een verwijzing worden gevraagd en een logopedisch onderzoek wordt gedaan en behandeling kan worden gestart.

Voordat het kind de basisschool gaat bezoeken moet de taal- en spraakontwikkeling al een heleboel stappen hebben gemaakt!

Ook bezoekt een logopedist de basisscholen om de kinderen in de kleutergroep te screenen. Kinderen in groep 1 zouden w.b. taalontwikkeling een spurt moeten maken en de woordenschat zou flink moeten worden uitgebreid. Het kind moet al actief deel kunnen nemen aan de gesprekken en opdrachten in de klas, kunnen luisteren, begrijpen en verwoorden. Wanneer het kind daar niet aan toe kan komen omdat de spraak/taalontwikkeling niet goed verloopt, mist het kind al een belangrijke periode.

Afwachten?

Te laat ingrijpen kan onherstelbare scheefgroei betekenen en niet meer in te halen achterstand. De Taalstructuren in de hersenen liggen vast, het systeem kan niet meer verbeterd worden. En daarbij heeft het invloed op de persoonlijkheidsgroei. Of een kind ondervindt dat het zich begrijpelijk kan uitdrukken of niet heeft effect op het welbevinden. Om zich harmonieus te kunnen ontwikkelen heeft het kind ervaring nodig in het voeren van gesprekken, het gebruiken van taal. Bovendien kunnen spraak- en taalontwikkelingsproblemen een alarmbel doen luiden omdat er wellicht andere ontwikkelingsproblemen meespelen.

Dus: neem contact op met de logopediepraktijk bij twijfel over de taalontwikkeling van een kind.